

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування

Кафедра садово-паркового та лісового господарства

«Затверджую»

Декан факультету агротехнологій та природокористування

І. М. Коваленко

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

34. МИСЛИВСТВОЗНАВСТВО

обов'язковий

Реалізується в межах освітньої програми **Лісове господарство**
за спеціальністю **205 Лісове господарство**

*на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
(денна та заочна форма навчання, 7 семестр)*

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми,
голова проекної групи ОПП

Т. І. Мельник

Суми – 2022

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо–кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	нормативна	
	Спеціальність 205 «Лісове господарство»		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2025–2026–й	
		Курс	
		4	
Загальна кількість годин –120	Семестр		
	7		
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	ОС бакалавр	30 год	
		Практичні	
		30 год	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю: іспит			

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни: сформувати у майбутніх фахівців знання та компетенції з питань лісомисливського господарства, навички обліку і оцінки мисливських ресурсів і мисливських угідь, організації біотехнічних і мисливських робіт, техніки добування мисливських ресурсів.

Завданням курсу передбачено:

1. Ознайомити з основними видами мисливських тварин, особливостями їх біології і екології, а також з основними методами вивчення екології мисливських тварин і обробки отриманої інформації;

2. Навчити застосовувати теоретичні знання в цілях освоєння методів моніторингу стану лісів, охорони і захисту лісів, що підвищують продуктивність лісів, забезпечують багаточільове, безперервне, раціональне, не виснажливе використання лісів для задоволення потреби суспільства в лісах і лісових ресурсах;

3. Ознайомити студентів з теоретичними основами і практикою ведення мисливського господарства; обробкою і отриманням мисливської таксаційної інформації;

4. Ознайомити з основами і перспективами розведення дичини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

– загальнотеоретичні положення про ліс як екосистему, різні типи зв'язку тварин з лісом;

– основні мисливські комплекси ландшафтно-географічних зон;

– методи вивчення екології мисливських тварин і обробки отриманої інформації;

– теоретичні основи і практику ведення мисливського господарства; обробку і отримання таксаційної інформації

– фауністичний склад мисливських промислових видів ссавців і птахів, особливості їх способу життя і поведінки;

уміти:

– планувати заходи, направлені на раціональне використання ресурсів мисливсько-промислових видів ссавців і птахів;

– застосовувати теоретичні знання в цілях освоєння методів моніторингу стану лісів, охорони і захисту лісів, що підвищують продуктивність лісів;

– визначати видову приналежність птахів і ссавців по традиційних і електронних визначниках, слідах, пошкодженнях і продуктах життєдіяльності;

– представляти отримані знання у вигляді рефератів, доповідей, презентацій.

За результатами вивчення дисципліни студент має досягти наступних програмних компетентностей та результатів навчання:

Загальні компетентності

– Знання та розуміння предметної області та розуміння професії (ЗК 7);

– Прагнення до збереження навколишнього середовища (ЗК 10);

– Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 12).

Фахові компетентності:

– Здатність вибрати типове обладнання та інструменти для вирішення сформульованого завдання, а також оцінити економічну ефективність його виконання (ФК 6);

– Здатність розуміння та формування екологічного мислення і свідомості, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особисту відповідальність за стан довкілля (ФК 13).

Програмні результати навчання

– Прагнути до самоорганізації та самоосвіти (ПРН 2).

– Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію (ПРН 3).

– Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН 5).

– Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей (ПРН 6).

– Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших (ПРН 14).

Програма навчальної дисципліни

Змістовій модуль 1.

Біологічна основа ведення мисливського господарства.

Тема 1. Історія розвитку і виникнення полювання. Мислиствознавство, як наука. Охота як найстародавніша діяльність людини. Історія розвитку мислиствознавства в Україні.

Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарства. Поняття про спортивні і промислові мисливські господарства. Роль мислиствознавства в охороні і раціональному використанні фауни. Природні території, що особливо охороняються. Мисливські заповідники, як репродуктивні ядра промислових видів

Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Представники комахоїдних, гризунів, зайцеобразних, хижих, парнокопитних. Борова дичина. Польова дичина. Водоплавна дичина. Болотяна дичина. Екологічні основи біотехнії. Водозабезпеченість мисливських угідь. Поліпшення захисних властивостей мисливських угідь. Кормова база мисливського господарства і шляхи її регулювання.

Змістовій модуль 2.

Види і методики проведення полювань

Тема 4. Промислове полювання. Любителське і спортивне полювання. Техніка добування мисливських ресурсів. Техніка безпеки. Особливості роботи лісного, мислиствознавства. Вживаність в екстремальних умовах. Способи організації проведення окремих видів полювань.

Тема 5. Мисливське спорядження і зброя. Способи організація проведення окремих видів полювань. Техніка безпеки на облікових роботах і різних видах полювань. Облік мисливських звірів і птахів. Маршрутні і авіаційні методи обліку. Зимовий маршрутний облік. Облік на реву.

Тема 6. Основні вимоги та принципи охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу. Охорона мисливського фонду. Режими охорони тварин, занесених до Червоної книги України, включених до переліків видів тварин, які підлягають особливій охороні. Особливості ведення мисливського господарства в лісах різного призначення.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	пз	с.р.		л	пз	с.р.
Модуль 1								
Змістовий модуль 1.								
Біологічна основа ведення мисливського господарства								
Тема 1. Історія розвитку і виникнення полювання.	18	4		10	16	2	2	12
Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарств.	13	2	2	7	16	2	2	12
Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія.	16	2	10	10	16	2	2	12
Разом за модулем 1	47	8	12	27	48	6	6	36
Модуль 2								
Змістовий модуль 2.								
Мисливська справа як специфічна сфера природокористування.								
Тема 4. Лісомисливське господарство.	22	2	8	10	15	2	2	11
Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя.	16	2	6	10	22		2	20
Тема 6. Основні вимоги та принципи охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу.	20			20	20			20
Разом за модулем 2	58	4	14	40	57	2	4	51
Усього годин	105	12	26	67	105	8	10	87

5. Теми та план лекційних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія розвитку і виникнення полювання. План: 1. Мисливствознавство, як наука. 2. Мисливство як найстародавніша діяльність людини. Полювання древніх та середніх віків. Княже та царське полювання.	4
2	Тема 1. Історія розвитку і виникнення полювання. План: 1. Мисливство та мисливське господарство за Радянських часів 2. Історія розвитку мисливствознавства.	4
3	Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарств. План: 1. Форми впливу людини на диких тварин. 2. Лісове господарство. Сільське господарство. Урбанізація та промисловість. 3. Мисливське господарство.	4
4	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. План: 1. Практичне значення мисливських тварин. 2. Біотехнія. Призначення та види біотехнічного впливу. 3. Планування та ефективність біотехнічних заходів.	6
5	Тема 4. Лісомисливське господарство. План: 1. Організація мисливської справи. 2. Облік мисливських тварин 3. Єгерська справа.	6
6	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя. План: 1. Техніка полювання (технічні засоби полювання, мисливська зброя, мисливські собаки, ловчі та підсадні птахи). Мисливська етика та безпека полювання. 2. Мисливська продукція (види, первинна обробка, консервація та зберігання, мисливські трофеї).	6
	Разом	30

Теми та план лекційних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія розвитку і виникнення полювання. План: 1. Мисливствознавство, як наука.	2

	2. Мисливство як найстародавніша діяльність людини. Полювання древніх та середніх віків. Княже та царське полювання.	
3	Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарств. План: 1. Форми впливу людини на диких тварин. 2. Лісове господарство. Сільське господарство. Урбанізація та промисловість. 3. Мисливське господарство.	2
4	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. План: 1. Практичне значення мисливських тварин. 2. Біотехнія. Призначення та види біотехнічного впливу. 3. Планування та ефективність біотехнічних заходів.	2
5	Тема 4. Лісомисливське господарство. План: 1. Організація мисливської справи. 2. Облік мисливських тварин 3. Єгерська справа.	2
	Разом	8

6. Теми практичних занять (дення форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарств. Кадастр лісових мисливських угідь та мисливської фауни України.	2
2	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Вивчення біології, екології, поведінки та слідів життєдіяльності куроподібних птахів.	2
3	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Вивчення біології, екології, поведінки та слідів життєдіяльності мисливських птахів	2
4	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Вивчення біології, екології, поведінки та слідів життєдіяльності оленеподібних	2
5	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Вивчення біології, екології, поведінки та слідів життєдіяльності хижих звірів	2
6	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Вивчення біології, екології, поведінки та слідів життєдіяльності зайцеподібних та мишоподібних	2
7	Тема 4. Лісомисливське господарство. Техніка проведення обліку тварин	2

8	Тема 4. Лісомисливське господарство. Встановлення типологічної структури, вивчення захисних та кормових властивостей угідь.	2
9	Тема 4. Лісомисливське господарство. Принципи бонітування мисливських угідь Сумської, Чернігівської та Полтавської областей.	2
10	Тема 4. Лісомисливське господарство. Визначення пошкоджень дерев і чагарників представниками природної фауни.	2
11	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя. Техніка полювання. Приманювання та відлякування тварин. Нормативно–правові документи ведення мисливського господарства.	2
12	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя. Особливості будови і класифікація мисливської зброї. Мисливські самолети.	4
13	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя. Встановлення віку добутих мисливських тварин. Вимірювання та оцінка мисливських трофеїв.	4
Разом		30

Теми практичних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарств. Кадастр лісових мисливських угідь та мисливської фауни України.	2
2	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Вивчення біології, екології, поведінки та слідів життєдіяльності куроподібних птахів.	2
7	Тема 4. Лісомисливське господарство. Техніка проведення обліку тварин	2
11	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя. Техніка полювання. Приманювання та відлякування тварин. Нормативно–правові документи ведення мисливського господарства.	2
12	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя. Особливості будови і класифікація мисливської зброї. Мисливські самолети.	2
Разом		10

7. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія розвитку і виникнення полювання. Історії та традиції полювання. Охота як найстародавніша діяльність людини. Історичні особливості формування тваринного світу на певній території.	10
2	Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарств. Закон України про мисливське господарство та полювання	7
3	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Ємність мисливських угідь (кормова, захистна, потенційна). Оптимальна ємність мисливських угідь та експлуатація диких мисливських тварин.	10
4	Тема 4. Лісомисливське господарство. Біологічні особливості поведінки мисливських тварин. Основні види мисливських звірів України. Основні види мисливських птахів України Особливості ведення мисливського господарство в світі.	10
5	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне. Мисливське спорядження і зброя.	10
6	Тема 6. Основні вимоги та принципи охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу. Примноження ресурсів мисливської фауни.	13
Разом		60

Самостійна робота (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія розвитку і виникнення полювання. Історії та традиції полювання. Охота як найстародавніша діяльність людини. Історичні особливості формування тваринного світу на певній території.	12
2	Тема 2. Охорона тваринного світу і юридичні основи сучасного мисливського господарств. Закон України про мисливське господарство та полювання	12
3	Тема 3. Мисливські ресурси і біотехнія. Ємність мисливських угідь (кормова, захистна, потенційна). Оптимальна ємність мисливських угідь та експлуатація диких мисливських тварин.	12
4	Тема 4. Лісомисливське господарство. Біологічні особливості поведінки мисливських тварин. Основні види мисливських звірів України. Основні види мисливських птахів України Особливості ведення мисливського господарство в світі.	11
5	Тема 5. Види полювання: промислове та спортивне.	20

	Мисливське спорядження і зброя.	
6	Тема 6. Основні вимоги та принципи охорони, раціонального використання і відтворення тваринного світу. Примноження ресурсів мисливської фауни.	20
Разом		87

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** лекція, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, конспектування,), пояснення, бесіда, розповідь.

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1 **Аналітичний** розклад цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак);

2.2. **Метод синтезу** (знання виділених аналізом елементів чи властивостей предмета, явища в одне ціле).

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. **Проблемний** (проблемно-інформаційний);

3.2 **Частково-пошуковий** (евристичний);

3.3. **Полянвально-демонстративний.**

4. **Активні методи навчання** – використання технічних засобів навчання, мозкова атака, рішення кросвордів, екскурсії, самооцінка знань, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** – використання мультимедійних технологій.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100–бальною шкалою оцінювання ЄКТС;

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація);

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- результати виконання та захисту лабораторних робіт;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- написання рефератів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

10. Політика оцінювання

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i>	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора та декана факультету за наявності поважних причин.
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування під час написання модуля та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, працевлаштування за фахом) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за наказом ректора).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест – іспит	Сума
Змістовий модуль 1 1 – 20 балів	Змістовий модуль 2 1 – 20 балів	СРС*				
T1–T3 20	T4–T6 20	15	55 (40+15)	15	30	100

***СРС (самостійна робота студента) оцінюється як сума балів за темами: T1–T3 – 6 балів + T4–T6 – 7 балів = 15 балів.**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		
60-68	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Базова

1. Лісомисливське господарство. Конспект лекцій. Для студентів 4 курсу спеціальності 205 «Лісове господарство» ОС «Бакалавр» денної та заочної форми навчання. / Мельник Т.І., Мельник А.В., Товстуха О.В. – Суми, 2020. – 60 с.
2. Бондаренко В.Д. Біотехнія: Навч. посібник. – Ч. 1 / В.Д.Бондаренко. – Львів: ІЗМН, 1998. – 203 с.
3. Бондаренко В.Д. Біотехнія: Навч. посібник. – Ч. 2 / В.Д. Бондаренко. —Львів: ІЗМН, 2001. – 203 с.
4. Бондаренко В.Д. Мисливськогосподарське законодавство України. Посібник. / [В.Д.Бондаренко, В.Р. Бурмас, А.М. Дейнека, В.П.Ходзінський, П.Б.Хосецький]. – Львів: Вид-во “Сполом”, 2005. – 336 с.

Допоміжна

1. Мартынов, Е. Н. Охотничье дело. Охотоведение и охотничье хозяйство [Электронный ресурс] : учеб. пособие для подготовки студентов, обучающихся по напр. 250000 «Лесное дело» / Е. Н. Мартынов, В. В. Масайтис, А. В. Гороховников ; ред. Е. Н. Мартынов ; Издательство «Лань» (ЭБС). – Изд. 2-е, испр. – Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань, 2014. – 448 с. – (Учебники для вузов. Специальная литература). – Режим доступа: <http://e.lanbook.com/view/b00k/42198/>.
2. Харченко, Н. Н. Охотоведение [Текст] : учеб. для студ. вузов, обучающихся по спец. 260400 (250201) «Лесное хозяйство и ландшафтное строительство» / Н. Н. Харченко ; ГОУ ВПО «Моск. гос. ун-т леса». – 2-е изд. – Москва : МГУЛ, 2005. – 370 с.
3. Данилкин А. А. Биологические основы охотничьего трофейного дела. / А. А. Данилкин. – М.: Т-во научных изданий КМК, 2010. –150 с.
- 5.Данилкин А. А. Оленьи (Cervidae). / А. А. Данилкин – М. : ГЕОС, 1999. – 552 с.
- 6.Данилов Д. Н. Основы охотустройства / [Д.Н. Данилов, Я.С. Русанов, А.С. Риковский и др.] – М. : Лесн. пром-сть, 1996. – 330 с.
7. Дёжкин В. В. Охота и охотничье хозяйство мира: Справочное пособие. / В. В. Дёжкин – М : Лесн. пром-сть, 1983. – 368 с.
8. Дементьев В.И. Основы охотоведения. / В.И. Дементьев. – М. : Лесн. пром-сть, 1971. – 230 с.
9. Ковязин В.Ф.Основы лесного хозяйства и таксация леса: учебное пособие. / [В. Ф. Ковязин, А. С. Аникин, Н. В. Беляева, А. Н. Мартынов, Е. С. Мельников, В. Н. Минаев]. – СПб: Лань, 2010. – 380 с.
10. Мисливознавство: Навч. посібник / [В.Д. Бондаренко, М.В. Делеган, К.А. Татаринів та ін.]; Відп. ред. В.Д. Бондаренко. – К.: НМК ВО, 1993. – 200 с.
11. Настанова з упорядкування мисливських угідь. – К.: Держкомлісгосп України, 2002. – 113 с.
12. Петриченко В.В. Типологія мисливських угідь: Навчальний посібник / В.В.Петриченко, Н.І. Лебедева, Я.М. Карташова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2009.– 110 с.
13. Хосецький П.Б. Мисливознавство. / П.Б. Хосецький. – Львів: Сполом, 2006. – 112 с.

14. Хоєцький П.Б. Практикум з мисливствознавства / П.Б. Хоєцький. – Львів: Сполом, 2007. – 64 с

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbu.gov.ua/> — Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://e-heritage.ru/>—Електронна бібліотека
3. <http://www.nbu.gov.ua/eb/ep.html>—Електронний фонд наукових публікацій
4. <http://elibrary.ru>—Наукова електронна бібліотека
5. <http://www.kmu.gov.ua>—Урядовий портал
6. <http://zakonl.rada.gov.ua/laws>—Законодавство України
7. <http://www.ecoline.ru/books/>—Електронна екологічна бібліотека
8. <http://rybalka.zooclub.ru/index.php/>—Рыбакам и охотникам
9. <http://hunts.in.ua/index.html>—Охота и природа
10. <http://www.hunter.ru/>—Все об охоте
11. <http://predatory.ru/>—Справочник по хищным и копытным животным
12. <http://www.vupor.com/>—Всеукраинский портал охоты и рыбалки
13. <http://www.huntingukraine.com/>—Hunting Ukraine
14. <http://dklg.kmu.gov.ua>—Державне агентство лісових ресурсів України